

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อม เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1A

Study on Relationship between Human Capital and Aging Preparedness
of Million Birth Cohort Teachers in Primary School Affiliated with
Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1.

กิริติกาญจน์ สดากร¹, พงษ์เทพ จันทสุวรรณ²
Kiratikan Sadakorn¹, Pongthep Chandasuwan²
Received 8 ธ.ค 2562 & Retrieved 25 ธ.ค 2562

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุรวมถึงการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต1 โดยออกแบบการวิจัยเป็นแบบเชิงความสัมพันธ์และการศึกษาแบบภาคตัดขวางแนวทางการวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วนผลการศึกษาพบว่าทุนมนุษย์มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุเพียงบางด้านและตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต1 เพียงบางด้านเช่นเดียวกันดัชนีความเหมาะสมได้แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จัดเก็บเป็นอย่างดี ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่านโยบายการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ควรส่งเสริมสังคมที่มีลักษณะของการหาความรู้และทักษะที่จำเป็นภายใต้บริบทที่มีลักษณะของการสนับสนุนทางสังคมสูง

คำสำคัญ: ทุนมนุษย์, การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ, การสนับสนุนทางสังคม, ประชากรรุ่นเกิดล้าน

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Development Administration, Graduate School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration.

E-mail : pongthepchan@gmail.com

² คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² Graduate School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration.

Abstract

The main purposes of this study were to examine: 1) the relationship between human capital and aging preparedness; and 2) the moderating effect of social support on the relationship between human capital and aging preparedness of million birth cohort teachers in primary school affiliated with Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. The correlational research design and the cross-sectional study were employed. The partial least squares structural equation modeling technique was applied. The research results indicated that the human capital had a partial significantly positive effect on the aging preparedness, and the social support had a partial significantly positive moderating effect on the relationship between human capital and aging preparedness of million birth cohort teachers in primary school affiliated with Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. The fit indices showed that the model fit the data well. The results showed that the direction of aging preparedness policy should enhance and develop knowledge-based society in the context of high social support.

Keywords: human capital, aging preparedness, social support, million birth cohort

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีแนวโน้มว่าจะเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน เช่น การลดลงของวัยทำงานของประเทศ การเก็บภาษีได้น้อยลง การเพิ่มรายจ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุจำนวนมาก นอกจากนี้ประเทศไทยจะต้องเตรียมรับมือกับคลื่นประชากรสูงอายุขนาดใหญ่คือ “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” (Million Birth Cohort) ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2506-2526 ซึ่งมีอัตราการเกิดมากกว่า 1 ล้านคนต่อปี ประมาณการณ์ว่าจำนวนประชากรในรุ่นนี้มีมากกว่า 20 ล้านคน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2553) ดังนั้นคนรุ่นเกิดล้านจะเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุในปี พ.ศ. 2566 และเป็นกลุ่มที่ช่วยเร่งจำนวนผู้สูงอายุของประเทศให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (Aging Preparedness) ที่ดีจะส่งผลให้บุคคลมีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อความสามารถปรับตัวได้ดีตามไปด้วย โดย เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ (2550) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า หนทางหนึ่งในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์สังคมสูงวัยในอนาคต คือ การเตรียมทุนมนุษย์ (Human Capital) กล่าวคือ หากบุคคลได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาความรู้และทักษะอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม ตั้งแต่ก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการสร้างโอกาสหรือทางเลือกต่างๆ ในชีวิตได้มากขึ้น และอาจเพิ่มระดับในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

จากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุด้วยตนเอง และเมื่อได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้น กลับพบว่ามียังมีงานน้อยมากที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุที่ใช้หน่วยการวิเคราะห์ในระดับปัจเจกบุคคล เท่าที่พบมีเพียงงานของสุภภรณ์ คำเรืองฤทธิ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ทุนมนุษย์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุด้วยตนเองของประชากรไทย จากช่องว่างของการศึกษาในอดีตข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจใช้หน่วยการวิเคราะห์ในระดับปัจเจกบุคคลโดยมุ่งศึกษาไปที่กลุ่ม “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” ด้วยเจตน์จุดประสงค์ข้อแรกในการวิจัยจึงเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้าน

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) เป็นหน้าที่หนึ่งของเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเน้นการช่วยเหลือและสนับสนุนบุคคลและส่งผลต่อแนวคิดและพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลเมื่อเผชิญช่วงเวลาที่ยากลำบากและช่วยให้พวกเขาปรับตัวกับชีวิตได้ ดังนั้นจุดประสงค์ข้อที่สองจึงเป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรรุ่นเกิดล้าน

ด้วยเหตุผลด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ข้อจำกัดด้านเวลา ข้อจำกัดด้านเงินทุน และความเหมาะสมด้านขนาดของกลุ่มประชากรเป้าหมาย (Creswell, 2012) ทางผู้ศึกษาจึงเลือกกลุ่มประชากรและพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านที่เป็นครูประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ และการศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดประชากรรุ่นเกิดล้าน

ภายใต้ภาวะสังคมสูงวัยของประเทศไทย ปัจจัยหนึ่งที่เร่งการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุอย่างก้าวกระโดด คือ ประชากรที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2506-2526 หรือที่เรียกว่า “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” โดยมีการประมาณการว่า ประชากรในรุ่นนี้มีจำนวนมากว่า 20 ล้านคน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2553) ปัจจุบันประชากรรุ่นเกิดล้านเป็นวัยทำงานที่มีสัดส่วนมากที่สุด และกำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุในปี พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป จากประชากรวัยทำงานจำนวนมาก กำลังจะกลายมาเป็นประชากรวัยสูงอายุในอนาคตอันใกล้ ทำให้ประชากรสูงอายุทวีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอีกประมาณ 20 ปี

แนวคิดการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ (2553) ได้แบ่งการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (Aging Preparedness) เป็น 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับประเทศ แต่ในการเตรียมความพร้อมที่ดีที่สุด คือ การเตรียมความพร้อมด้วยตนเองหรือในระดับบุคคล ซึ่งถือเป็นการวางแผนชีวิตเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุดและยาวนานที่สุด (บรรลุ ศิริพานิช, 2550) โดย Atchley (1994) ได้เสนอว่าการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมในด้านการเงิน ด้านการใช้เวลาว่าง ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านจิตใจและด้านทัศนคติ ด้วยเหตุนี้แนวคิดด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุในการศึกษาครั้งนี้จึงแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านที่อยู่อาศัยและผู้ดูแล และด้านการใช้เวลาว่าง

แนวคิดทุนมนุษย์

Schultz (1961) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องทุนมนุษย์ (Human Capital) และได้นิยามทุนมนุษย์ไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะที่มีคุณค่าในด้านความสามารถต่างๆ ทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือเกิดจากการสะสมเรียนรู้ และคุณค่านี้อาจพัฒนาให้เพิ่มพูนมากขึ้นได้ เมื่อมีการลงทุนอย่างเหมาะสมโดยผ่านการเรียนรู้ (นิสตากร์ เวชยานนท์, 2551) คล้ายคลึงกับนิยามของ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ที่ได้

ให้ความหมายของทุนมนุษย์ไว้ว่าเป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (OECD, 1998) โดยในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดทุนมนุษย์ของ OECD เป็นหลัก โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณาทุนมนุษย์ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ด้านความรู้ ทุนมนุษย์ด้านทักษะ และทุนมนุษย์ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) เป็นหน้าที่หนึ่งของเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ดังนั้นการเข้าใจถึงแนวคิดการสนับสนุนทางสังคม จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจแนวคิดเครือข่ายทางสังคมเป็นเบื้องต้น โดย Peter and Meredith (1991) มีแนวคิดว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือบุคคลเมื่อเผชิญช่วงเวลาที่ยากลำบากและช่วยให้พวกเขาปรับตัวกับชีวิตได้ สอดคล้องกับ Cook and Hunsaker (2001) ที่มีแนวคิดว่าการสนับสนุนที่ดีระหว่างบุคคลกับครอบครัว เพื่อน หัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน ก่อให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและความสบายใจ สามารถช่วยลดความเครียดให้น้อยลงและป้องกันผลเสียที่เกิดจากความเครียดได้ จากแนวคิดข้างต้น จึงสามารถจำแนกแหล่งของการสนับสนุนทางสังคมเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) การสนับสนุนจากครอบครัว 2) การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา 3) การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และ 4) การสนับสนุนจากมิตรสหาย

ความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ และการสนับสนุนทางสังคม

จากการศึกษาในอดีต พบว่า บุคคลที่มีทุนมนุษย์ด้านความรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูง มักจะมีโอกาสในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุด้วยตนเองมากกว่าผู้ที่มีระดับทุนมนุษย์น้อยกว่า (สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์, 2557) และพบว่าทุนมนุษย์ในด้านความรู้ มีความสัมพันธ์กับระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุงาน โดยผู้ที่มีทุนมนุษย์ด้านความรู้สูงกว่าจะมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุงานสูงกว่าผู้ที่มีทุนมนุษย์ด้านความรู้ต่ำกว่า (Womack, 2015) นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมแสวงหาความรู้ อันเป็นกระบวนการที่สนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้ในตัวบุคคล มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมในการเกษียณอายุ โดยผู้ที่มีพฤติกรรมแสวงหาความรู้มากกว่าจะมีแนวโน้มในการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณอายุที่มากกว่า (Henning, 2012)

จากงานดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถอนุมานได้ว่าระดับทุนมนุษย์ของปัจเจกบุคคลจะส่งผลต่อระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า

H₁: ทุนมนุษย์มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

จากสมมติฐานที่ 1 ข้างต้น ได้ก่อให้เกิดสมมติฐานย่อยอีก 3 ข้อ ดังนี้

H_{1.1} ความรู้มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

H_{1.2} ทักษะมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

H_{1.3} คุณลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคม จากการศึกษาในอดีตพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจะมีความสัมพันธ์กับการช่วยดูแลสุขภาพตนเอง (Callaghan & Morrissey, 1993) และการสนับสนุนทางสังคมจะส่งผลเชิงบวกต่อการปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิต (Scheier et al., 1989) เพราะความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งจากคนใกล้ชิดจะสามารถช่วยให้บุคคลมีสุขภาพทั้งกายและใจที่ดีขึ้น รวมทั้งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลด้วย

(Uchino, 2004; Umberson & Karas, 2010) และพบว่า การมีความสมดุลของชีวิตในด้านจุดมุ่งหมาย ความสามารถ ความรัก ความหวัง ความผูกพัน และการดูแลเอาใจใส่ที่ได้รับในช่วงวัยก่อนสูงอายุ จะนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพในวัยสูงอายุ (Erikson et al., 1986)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถอนุมานได้ว่า บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการสนับสนุนทางสังคมที่สูงกว่าย่อมส่งผลให้ระดับความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุสูงตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ ในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า

H₂: ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

จากสมมติฐานที่ 2 ข้างต้น ได้ก่อให้เกิดสมมติฐานย่อยอีก 3 ข้อ ดังนี้

H_{2.1} ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

H_{2.2} ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

H_{2.3} ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

จากการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานข้างต้น ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย: ออกแบบการวิจัยเป็นแบบเชิงความสัมพันธ์ (Correlational Research Design) และการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรคือกลุ่มครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ที่เป็นประชากรรุ่นเกิดล้าน (เกิดระหว่างปี 2506-2526 ซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 35-55 ปี ณ เวลาที่จัดเก็บข้อมูล) โดยมีจำนวนครูทั้งสิ้น 751 คน จากจำนวนโรงเรียน 135 โรงเรียน และเมื่อคำนวณด้วยโปรแกรม G*power 3.1 โดยกำหนดให้ minimum R² = 0.10 ค่าความ f^2 ได้เท่ากับ 0.1111 กำหนดให้ α = 0.05, จำนวนของ predictors = 12 และกำหนด power = 80% จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 167 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นจำนวนขั้นต่ำที่ต้องการ ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามออกไปทุกโรงเรียน โรงเรียนละ 4 แบบสอบถาม รวมจำนวน 540 แบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 487 แบบสอบถามคิดเป็นอัตราตอบกลับเท่ากับ ร้อยละ 90.19

3. หน่วยการวิเคราะห์: ระดับปัจเจกบุคคล

4.ระยะเวลาในการศึกษา: ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล คือ เดือนมิถุนายนถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2561

5. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลและการทดสอบเครื่องมือ: เครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละแนวคิด และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านโดยแต่ละแบบสอบถามประกอบไปด้วย คำถามคัดกรองว่าเป็นกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้าน

หรือไม่ ข้อมูลส่วนบุคคล ทุนมนุษย์ การสนับสนุนทางสังคม และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ รวม 5 ส่วน ในส่วนแนวคิดเรื่องทุนมนุษย์นั้นประกอบด้วยแนวคิดย่อย 3 แนวคิด คือ ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะส่วนบุคคล มีข้อคำถามโดยรวมจำนวน 81 ข้อ ส่วนแนวคิดเรื่องการสนับสนุนทางสังคมประกอบด้วยแนวคิดย่อย 1 แนวคิด มีข้อคำถามโดยรวมจำนวน 17 ข้อ แนวคิดเรื่องทุนมนุษย์และการสนับสนุนทางสังคมได้ใช้มาตรวัดแบบ six-point Likert scales ส่วนแนวคิดเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุนั้นประกอบด้วยแนวคิดย่อย 5 แนวคิด มีข้อคำถามโดยรวมจำนวน 34 ข้อ โดยแนวคิดเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้ใช้มาตรวัดแบบ dichotomous scales และนำแบบสอบถามจำนวน 61 ชุดไปทำการทดสอบเมื่อผลการทดสอบผ่านแล้วจึงนำไปใช้จริง เมื่อคำนวณจากจำนวนแบบสอบถาม 487 ชุด พบว่าค่า Cronbach's alpha มีค่าอยู่ระหว่าง 0.801-0.973

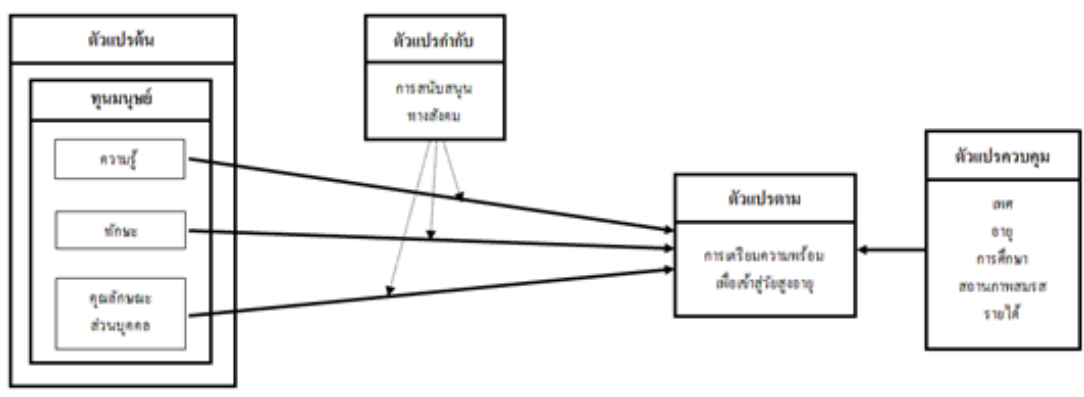
6. การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของมาตรวัด: เริ่มต้นด้วย การทดสอบฐานคติเรื่อง Multivariate Normality ซึ่งผลปรากฏว่าข้อมูลที่จัดเก็บไม่มีการกระจายตัวแบบ Multivariate Normal Distribution (Mardia's multivariate skewness: $\beta = 43.470$, $p < 0.01$ และ Mardia's multivariate kurtosis: $\beta = 498.093$, $p < 0.01$) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาครั้งนี้จึงใช้แนวทางการวิเคราะห์แบบ Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) ด้วย Software WarpPLS 6.0 (Kock, 2018) ตามด้วยการประเมิน Common Method Bias และ Multicollinearity พบว่า ค่า Full Collinearity VIF (FVIF) ของตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าน้อยกว่า 5.0 และค่า Average Full Collinearity VIF (AFVIF) มีค่าน้อยกว่า 3.3 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าไม่เกิดภาวะ Common Method Bias และ Multicollinearity ในตัวแบบที่กำลังศึกษา (Kock & Lynn, 2012) ถัดมาจึงทำการประเมินตัวแบบมาตรวัด ซึ่งตัวแบบมาตรวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นตัวแบบมาตรวัดแบบ Reflective Measurement Model เมื่อพิจารณาประเด็น Convergent Validity พบว่าตัวแบบมาตรวัดของตัวแปรแฝงด้านความรู้ (KLD) และด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) มีปัญหาด้าน Convergent Validity เมื่อพิจารณาที่ตัวแปรสังเกตได้ KLD1, KLD2 และ PRE5 เนื่องจากค่า Outer Loading มีค่าน้อยกว่า 0.708 จึงส่งผลให้ Indicator Reliability มีค่าน้อยกว่า 0.50 แต่เมื่อพิจารณาที่ค่า AVE พบว่าค่า AVE ของตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าสูงกว่า 0.50 และเมื่อพิจารณาประเด็น Internal Consistency Reliability พบว่าตัวแบบมาตรวัดของตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่า rho A (Dijkstra & Henseler, 2015) และ rho C สูงกว่า 0.70 แสดงว่ามาตรวัดของตัวแปรทุกตัวมี Internal Consistency Reliability ดังนั้นเมื่อพิจารณาภาพโดยรวมและเพื่อรักษา Content Validity จึงเก็บตัวแปรสังเกตได้ KLD1, KLD2 และ PRE5 ไว้ในตัวแบบมาตรวัดของตัวแปรแฝงด้านความรู้ (KLD) และตัวแปรแฝงด้านการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) ต่อไป เมื่อพิจารณาประเด็น Discriminant Validity พบว่าทุกตัวแบบมาตรวัดของตัวแปรแฝงผ่านการทดสอบ Discriminant Validity ด้วยวิธี Heterotrait-Monotrait ratio of correlations: HTMT (Henseler et al., 2015) โดยพบว่าไม่มีค่า HTMT ระหว่างตัวแปรแฝงคู่ใดมีค่าเกิน 0.90 จึงสรุปได้ว่ามาตรวัดของทุกตัวแปรแฝงมี Discriminant Validity

7. การทดสอบสมมติฐาน: ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยเทคนิค PLS-SEM และสุดท้ายได้ทำการวิเคราะห์ค่าดัชนีความเหมาะสม (Fit Indices) เพื่อหาตัวแบบที่เหมาะสม

8. ข้อคำนึงเชิงจริยธรรม: ทุกแบบสอบถามได้แสดงข้อความว่าจะแสดงผลในภาพรวมและจะรักษาความลับของผู้ตอบแบบสอบถามและหน่วยงาน

ผลการวิเคราะห์

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงร้อยละ 55.20 เป็นเพศชายร้อยละ 44.80 โดยมีช่วงอายุต่ำกว่า 41 ร้อยละ 34.70 ช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 33.30 ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปร้อยละ 32.00 โดยมีระดับการศึกษาในระดับปริญญา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตรีร้อยละ 63.90 ในระดับปริญญาโทร้อยละ 33.90 และในระดับปริญญาเอกร้อยละ 1.40 ส่วนที่เหลือร้อยละ 0.80 มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านสถานภาพสมรส ร้อยละ 67.10 สมรสแล้ว และร้อยละ 27.50 เป็นโสด ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.30 หย่าร้าง โดยมีรายได้น้อยกว่า 20,001 ร้อยละ 7.60 ช่วงรายได้ระหว่าง 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 49.70 ช่วงรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 35.90 ช่วงรายได้ระหว่าง 60,001-80,000 บาท ร้อยละ 6.40 และร้อยละ 0.40 มีรายได้มากกว่า 80,000 บาท

ในการทดสอบสมมติฐานที่ 1 เมื่อพิจารณา ตัวแบบที่ 2 ในตารางที่ 1 เมื่อตัวแปรควบคุมทุกตัว คือ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ และตัวแปรทุนมนุษย์ คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล ถูกพิจารณาพร้อมกันเพื่อทำนายการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ พบว่าตัวแปรความรู้ (KLD) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) ($\beta = 0.088, p < 0.05$) และมีขนาดอิทธิพล (effect size) ขนาดเล็ก ($f^2 = 0.024$) (Cohen, 1988) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานย่อยที่ 1.1 ที่ว่า ความรู้มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านฯ และพบว่าตัวแปรทักษะ (SKL) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) ($\beta = 0.213, p < 0.01$) และมีขนาดอิทธิพลขนาดเล็ก ($f^2 = 0.070$) (Cohen, 1988) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานย่อยที่ 1.2 ที่ว่า ทักษะมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านฯ

อย่างไรก็ดี พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล (CHAR) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) ($\beta = 0.023, p > 0.05$) โดยไม่มีขนาดอิทธิพล ($f^2 = 0.006$) (Cohen, 1988) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานย่อยที่ 1.3 ที่ว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านฯ

และเมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวแบบที่ 2 พบว่าตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้ 19.70% ($R^2 = 0.197$) และพบว่า The Stone-Geisser Q-squared coefficients (Q2) มีค่ามากกว่า 0 และมีเท่ากับ 0.205 ซึ่งใกล้เคียงกับค่า R^2 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแบบที่ 2 มีนัยสำคัญเชิงการทำนาย (Predictive Relevance) หรือกล่าวโดยง่ายก็คือตัวแบบที่ 2 มีความแม่นยำในการทำนาย

การทดสอบตัวแบบที่ 3 ในตารางที่ 1 มีเป้าหมายเพื่อทดสอบความเป็นไปได้ในการเกิดอิทธิพลของตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมว่าจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุหรือไม่ พบว่า ตัวแปรความรู้ (KLD) และตัวแปรทักษะ (SKL) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Relation-ship	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4			Model 5			Model 6		
	β	f^2	t value	β	f^2	t value	β	f^2	t value	β	f^2	t value	β	f^2	t value	β	f^2	t value
SSp*SKL -> PRE										0.084*	0.008	1.882	0.085*	0.012	1.904	0.125**	0.018	2.811
SSp*KLD -> PRE													0.257**	0.066	5.849	0.224**	0.057	5.085
SSp*CHAR -> PRE																-0.039	0.004	-0.871
R2	0.112			0.197			0.203			0.210			0.260			0.243		
R2adj.	0.103			0.184			0.187			0.194			0.243			0.224		
Q2	0.118			0.205			0.214			0.221			0.224			0.230		
R2				0.085			0.006			0.007			0.050			-0.017		
f^2 for R2				0.106			0.008			0.009			0.068			-0.023		

Note: Dependent variable = Aging preparedness (PRE); β = path coefficient; f^2 = effect size; Q2 = predictive relevance;

f^2 for R2 can be calculated as ((R2included – R2excluded) / (1-R2included))

* p < 0.05, ** p < 0.01 (1-tailed, critical t = 1.645 and 2.326, respectively).

= 0.076, p < 0.05, f^2 = 0.021; β = 0.175, p < 0.01, f^2 = 0.058) ต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) ในขณะที่เดียวกันตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคม (SSp) ก็มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.091, p < 0.05, f^2 = 0.027) ต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) เช่นเดียวกัน ยกเว้นตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล (CHAR) เท่านั้นที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.010, p > 0.05, f^2 = 0.003) ต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) ด้วยเหตุนี้ จึงอนุมานได้ว่าตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมอาจมีอิทธิพล (moderating effect) ต่อความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ และในทำนองเดียวกัน ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมอาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ในทางตรงกันข้าม ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมอาจไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ แต่อย่างไรก็ดีเพื่อวัตถุประสงค์ในการทดสอบสมมติฐานตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยจึงเก็บตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคลไว้

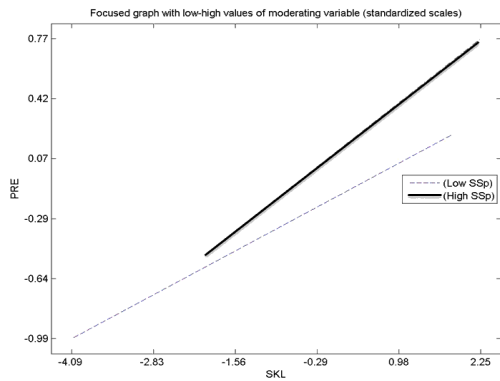
ในการทดสอบสมมติฐานที่ 2 เมื่อพิจารณาตัวแบบที่ 4 ในตารางที่ 1 ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมและตัวแปรทักษะ (SSp*SKL) จะถูกนำเข้าพิจารณา ก่อนเนื่องจากความเข้มแข็งของค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางระหว่างตัวแปรทักษะ (SKL) และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) มีค่าสูงสุด (ตัวแบบที่ 3: β = 0.175, p < 0.01) ภายใต้การทดสอบอิทธิพลของตัวแปรกำกับ ตัวแปรควบคุมทุกตัว ตัวแปรทุนมนุษย์ทุกตัว และตัวแปรกำกับจะถูกพิจารณาเสมือนเป็นตัวแปรควบคุม โดยจะพิจารณาเฉพาะอิทธิพลของตัวแปร

ปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมและตัวแปรทักษะ (SSp*SKL) ว่าส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (PRE) อย่างไร ผลปรากฏว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมและตัวแปรทักษะ (SSp*SKL) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.084$, $p < 0.05$) ต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยมีขนาดอิทธิพลขนาดเล็ก ($f^2 = 0.008$) (Kenny, 2016) และเมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวแบบที่ 4 พบว่าตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้ 21.00% ($R^2 = 0.210$) และพบว่าการเปลี่ยนแปลงของค่า R^2 ($R^2 = 0.007$: ตัวแบบ 4 VS ตัวแบบ 3) เปลี่ยนแปลงด้วยขนาดอิทธิพลขนาดเล็ก (f^2 for $R^2 = 0.009$) (Kenny, 2016) ในขณะที่ The Stone–Geisser Q-squared coefficients (Q2) มีค่ามากกว่า 0 และมีเท่ากับ 0.221 ซึ่งใกล้เคียงกับค่า R^2 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแบบที่ 4 มีความแม่นยำในการทำนาย และเมื่อพิจารณาจากภาพที่ 2.1 จะเห็นได้ว่ากลุ่มที่มีระดับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าจะส่งผลต่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทักษะและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุมากกว่า สังเกตจากระดับความชันของเส้นกราฟ ด้วยเหตุนี้จึงยอมรับสมมติฐานย่อยที่ 2.2 ที่ว่า ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านา

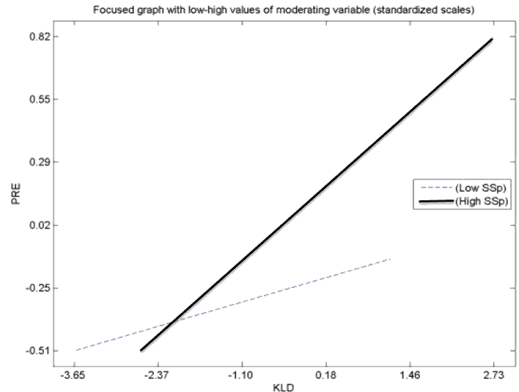
ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาตัวแบบที่ 5 ในตารางที่ 1 ผลปรากฏว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมและตัวแปรความรู้ (SSp*KLD) มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.257$, $p < 0.01$) ต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยมีขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ ($f^2 = 0.066$) (Kenny, 2016) และพบว่าตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้ 26.00% ($R^2 = 0.260$) โดยการเปลี่ยนแปลงของค่า R^2 ($R^2 = 0.050$: ตัวแบบที่ 5 VS ตัวแบบที่ 4) เปลี่ยนแปลงด้วยขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ (f^2 for $R^2 = 0.068$) (Kenny, 2016) ในขณะที่ The Stone–Geisser Q-squared coefficients (Q2) มีค่ามากกว่า 0 และมีเท่ากับ 0.224 ซึ่งใกล้เคียงกับค่า R^2 และเมื่อพิจารณาจากภาพที่ 2.2 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานย่อยที่ 2.1 ที่ว่า ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาตัวแบบที่ 6 ในตารางที่ 1 ผลปรากฏว่า ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมและตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล (SSp*CHAR) มีอิทธิพลเชิงลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -0.039$, $p > 0.05$) ต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยไม่มีขนาดอิทธิพล ($f^2 = 0.004$) (Kenny, 2016) และพบว่าตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้ 24.30% ($R^2 = 0.243$) โดยการเปลี่ยนแปลงของค่า R^2 ($R^2 = -0.017$: ตัวแบบที่ 6 VS ตัวแบบที่ 5) เปลี่ยนแปลงด้วยขนาดอิทธิพลปานกลาง (f^2 for $R^2 = -0.023$) (Kenny, 2016) ขณะที่ The Stone–Geisser Q-squared coefficients (Q2) มีค่ามากกว่า 0 และมีเท่ากับ 0.230 ซึ่งใกล้เคียงกับค่า R^2 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานย่อยที่ 2.3 ที่ว่า ตัวแปรกำกับคือการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านา

และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีความเหมาะสม (Model Fit Indices) จาก ตารางที่ 2 พบว่า ตัวแบบที่ 6 ซึ่งเป็นตัวแบบตามกรอบแนวคิดที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่จัดเก็บมาได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับค่าดัชนีความเหมาะสมของตัวแบบที่ 5 จะพบว่าตัวแบบที่ 5 มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่จัดเก็บดีกว่า ด้วยเหตุนี้ ตัวแบบที่ 5 จึงเป็นตัวแบบที่เหมาะสม ซึ่งถือว่าเป็นข้อค้นพบในการศึกษาคั้งนี้ (ภาพที่ 3.1)

ภาพที่ 2.1 The effect of Skill (SKL) on Aging Preparedness (PRE) with Low-High Values of Social Support (SSp) (Standardized Scale): Model 4

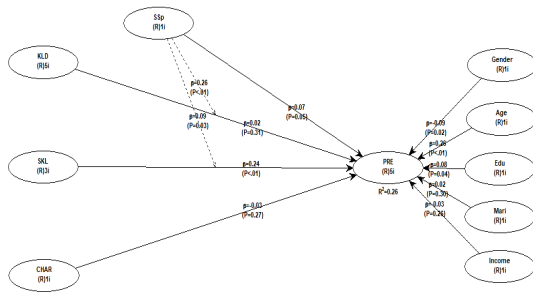
ภาพที่ 2.2 The effect of Knowledge (KLD) on Aging Preparedness (PRE) with Low-High Values of Social Support (SSp) (Standardized Scale): Model 5

ภาพที่ 2 แสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรทักษะและความรู้ที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจำแนกตามระดับสูงและต่ำของการสนับสนุนทางสังคม

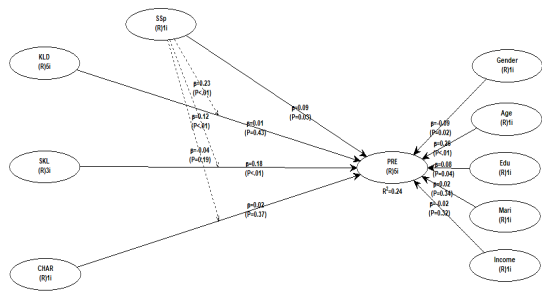
ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบค่าดัชนีความเหมาะสมระหว่างตัวแบบที่ 5 และตัวแบบที่ 6

Measures	Model Fit Indices		Recommendation a
	Model 5	Model 6	
Average path coefficient (APC)	0.108**	0.096**	Significant at the $p < 0.05$
Average adjusted R2 (AARS)	0.243**	0.224**	Significant at the $p < 0.05$
Average block VIF (AVIF)	1.960	2.264	Acceptable if ≤ 5 , ideally ≤ 3.3
Average full collinearity VIF (AFVIF)	1.935	2.210	Acceptable if ≤ 5 , ideally ≤ 3.3
Tenenhaus' goodness of fit (GoF)	0.457	0.445	Small ≥ 0.1 , medium ≥ 0.25 , large ≥ 0.36
Simpson's paradox ratio (SPR)	0.818	0.833	Acceptable if ≥ 0.7 , ideally = 1
Standardized root mean squared residual (SRMR)	0.060	0.061	Acceptable if ≤ 0.10 , ideally ≤ 0.08

Note: ** $p < 0.01$ (1-tailed, critical $t = 2.326$)

ภาพที่ 3.1: Model 5 Modified Structural Model

ภาพที่ 3.2 : Model 6 Hypothesized Structural Model for Hypothesis Testing

ภาพที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบตัวแบบที่ 5 และตัวแบบที่ 6

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ว่า ความรู้ (H_1.1) ที่มนุษย์ได้รับจากการอ่าน การฟัง การเห็น การคิด หรือจากประสบการณ์ตรง และทักษะ (H_1.2) ที่มนุษย์ได้จากการฝึกฝนจนเกิดความเชี่ยวชาญและชำนาญนั้นจะส่งผลต่อเนื่องไปยังการรับรู้ ส่งผลต่อเนื่องไปยังทัศนคติที่และถ้าทัศนคติที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมด้วยแล้ว ก็ยังจะส่งผลต่อความเชื่อ โดยระดับความเชื่อนี้จะส่งผลต่อ ระดับการก่อตัวของความตั้งใจในการที่จะประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นเมื่อระดับของความตั้งใจยิ่งสูงเท่าไรก็ยิ่งส่งผลต่อพฤติกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุที่แสดงออกมากเท่านั้น จากเหตุและผลที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของ สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์ (2557), Henning (2012) และ Womack (2015)

ในขณะที่ คุณลักษณะส่วนบุคคลไม่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (H_1.3) เนื่องจากคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นคุณลักษณะเฉพาะตน ที่เกิดจากการรับรู้จากประสบการณ์ตรงของแต่ละบุคคล จึงก่อให้เกิดการยอมรับที่เป็นส่วนตนส่งผลต่อเนื่องไปยังทัศนคติส่วนตัวซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม จึงก่อตัวเป็นความเชื่อส่วนตัวที่ส่งผลต่อเนื่องไปเป็นความตั้งใจส่วนตัวในการประพฤติปฏิบัติ ก่อให้เกิดสิ่งๆ ที่เรียกว่า ตัวตนและรูปแบบการดำเนินชีวิต (self and life style) ที่เป็นของตนเอง เพื่อตอบสนองความเป็นตนเอง

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ยังสามารถอภิปรายผลได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นบริบทที่ส่งผลต่อระดับแรงจูงใจของบุคคล โดยระดับแรงจูงใจดังกล่าวนี้ จะไปเสริมแรงให้บุคคลมีความมุ่งมั่นเอาใจจริงเอาใจมีทิศทางและเป้าหมาย และความอดทน (Robbins & Judge, 2013) ดังนั้น แรงจูงใจจึงส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ด้วยเหตุนี้ กลุ่มบุคคลที่อยู่ในบริบทที่มีระดับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่า จะส่งผลให้เกิดให้มีระดับแรงจูงใจที่สูงกว่า ก่อให้เกิดการปรับปรุงตนเอง ขยันหมั่นเพียร อดทนต่อความล้มเหลว จิตใจจดจ่ออยู่กับงาน และคำนึงถึงเป้าหมายในอนาคต ก็จะส่งผลต่อเนื่องไปยังความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ด้านความรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (H_2.1) และส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ด้านทักษะและการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (H_2.2) จากเหตุและผลที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของ Callaghan and Morrissey (1993), Erikson et al. (1986), Scheier et al. (1989), Uchino (2004) และ Umberson & Karas (2010)

ในขณะที่ การสนับสนุนทางสังคมไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (H_2.3) เนื่องจากคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นคุณลักษณะเฉพาะตน ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าตัวตนและรูปแบบการดำเนินชีวิต ตัวตนและรูปแบบการดำเนินชีวิตนี้ จะเปรียบเสมือนกำแพง ที่กั้นระหว่างตัวตนของแต่ละบุคคลกับบริบท บริบทเช่นการสนับสนุนทางสังคมก็ไม่สามารถที่จะมีอิทธิพลต่อความเป็นตัวตนของบุคคลได้

ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ บริบทที่ศึกษาจำกัดเพียงบริบทเดียว คือ บริบทของของครูกลุ่มประชากรรุ่นเกิดล้านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จึงไม่เป็นการสมควรจะกล่าวอ้างได้ว่าตัวแบบที่นำเสนอในบทความนี้จะปรากฏผลแบบเดียวกันกับทุกกลุ่มที่มีลักษณะประชากรหรือบริบทที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ: บุคคลที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุน และให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบริบททางสังคม โดยบริบทดังกล่าวควรมีลักษณะของการสนับสนุนทางสังคม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และการสนับสนุนจากมิตรสหาย รวมถึงการเสริมสร้างสังคมที่มีลักษณะของการหาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในอนาคต

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต: ควรมีการศึกษาซ้ำในกลุ่มประชากรเดิม ในช่วงระยะเวลาประมาณ 3-5 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ Longitudinal Design ซึ่งจะมีตัวแปรด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นทดสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง และรวมถึงระดับความเป็นสามัญการ (Generalization) ของตัวแบบตามทฤษฎีหรือตัวแบบภายใต้บริบท ผ่านกาลเวลา และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และ ควรมีการทดสอบซ้ำ (Replicability) ในกลุ่มตัวอย่างระดับบุคคลที่อยู่ภายในองค์การที่อยู่ในบริบทที่แตกต่าง เช่น บุคคลที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนตามเขตการศึกษาต่างๆ หรือบุคคลภายในองค์การภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การภาคเอกชน หรือองค์การภาคสังคม เพื่อทำการทดสอบความเที่ยงตรงไขว้กลุ่มหรือข้ามกลุ่ม (Cross Validity)

เอกสารอ้างอิง

- แก้ว วงศ์บุญสิน สุวณี สุรเสียงสังข์ พัชรวลัย วงศ์บุญสิน และสมเกียรติ เอี่ยมกาญจนาลัย (2550). การพัฒนาประชากรวัยเรียนและวัยทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิสดารก์ เวชยานนท์. (2551). มิติใหม่ในการบริหารทุนมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2553). คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์. (2553) บทสรุปผู้บริหาร: สสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ พ.ศ. 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2562 จาก [HYPERLINK "http://www.cps.chula.ac.th/"](http://www.cps.chula.ac.th/)
- สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์. (2557). ทุนมนุษย์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุด้วยตนเองของประชากรไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2553). รุ่นเกิดล้าน โครงสร้างใหม่ประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2562 จาก <http://resource.thai-health.or.th>
- Atchley, R.C. (1994). *Social Forces and Aging: An Introduction to Social Gerontology*. Belmont, California: Wadsworth.
- Callaghan, P., & Morrissey, J. (1993). Social Support and Health: A Review. *Journal of Advanced Nursing*, 18; 203-210.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Cook, C., & Hunsaker, P.L (2001) *Management and Organizational Behavior* (3rd ed.). New York: Irwin McGraw-Hill.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative research* (4th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Dijkstra, T. K., & Henseler, J. (2015). Consistent Partial Least Squares Path Modeling. *MIS Quarterly*, (39: 2) pp.297-316.
- Erikson, E. H., Erikson, J. M., & Kivnick, H. Q. (1986). *Vital Involvement in Old Age*. New York: Norton.
- Henning, J. L. (2012). *Working Baby Boomers' Knowledge of Retiree Health Benefits and Costs*. Doctoral Dissertation, School of Public Service Leadership, University of North Texas.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015) A New Criterion for Assessing Discriminant Validity in Variance-Based Structural Equation Modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135.
- Kenny, D.A. (2016). Moderation. Retrieved January 16, 2019 from <http://davidakenny.net/com/moderation.htm>
- Kock, N. (2018). *WarpPLS 6.0 User Manual*. Laredo, TX: ScriptWarp Systems.
- Kock, N., & Lynn, G.S. (2012). Lateral Collinearity and Misleading Results in Variance-Based SEM: An Illustration and Recommendations. *Journal of the Association for Information Systems*, 13(7), 546-580.
- OECD. (1998). *Human Capital Investment: An International Comparison*. Paris: OECD.
- Peter, E.S.F., & Meredith, B.M. (1991). *Health, Illness, and the Social Body: A Critical Sociology*. NJ: Prentice-Hall.
- Robbins, S.P. & Judge, T.A. (2013). *Organisational Behavior* (15th ed.). Boston: Pearson.
- Scheier, M. F., Matthews, K. A., Owens, J. F., Magovern, G. J., Lefebvre, R. C., Abbott, R. A., & Carver, C. S. (1989). Dispositional optimism and recovery from coronary artery bypass surgery: The beneficial effects on physical and psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1024–1040.
- Schultz, T.W. (1961) Investment in Human Capital. *American Economic Review*, 51, 1-17.

- Uchino, B. (2004). Social Support and Physical Health: Understanding the Health Consequences of Relationships. *American Journal of Epidemiology*, 161: 297-298.
- Umberson, D., & Karas, M.J. (2010). Social Relationships and Health a Flashpoint for Health policy. *Journal of Health and Social Behavior*, 51(1 suppl): S54-S66.
- Womack, B.K. (2015). Relationship of Financial Literacy to Retirement Preparedness among Female Baby-Boomer Cohorts. Doctoral Dissertation, School of Public Service Leadership, Capella University.

Translated Thai References

- College of Population Studies. (2010). Executive Summary: Survey of Population Opinion regarding Knowledge and Attitudes towards Elders 2007. Retrieved September 5, 2019 from www.cps.chula.ac.th (In Thai).
- Kumruangrit, S. (2014). Human Capital and the Preparation for Old Age by Themselves in Thailand. Doctoral Dissertation, College of Population Studies, Chulalongkorn University. (In Thai).
- Siripanich, B. (2010). Comprehensive Guide for Older Persons. Bangkok: Moh-chao-Ban. (In Thai).
- Thai Health Promotion Foundation. (2010). Million Birth Cohort: New Structure of Thai Population, Thai Health Promotion Foundation. Retrieved September 5, 2019 from <http://resource.thaihealth.or.th> (in Thai).
- Wedchayanon, N. (2008). New Dimension in Human Capital Management. Bangkok: Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration. (In Thai).
- Wongboonsin, K., Surasiangsung, S., Wongboonsin, P., & lamkanjanalai, S. (2007). The School-Age and Working-Age Population Development for Preparing into the Ageing Society in Thailand. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (In Thai).